

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เรื่องศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative method to extend) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ดังนั้น แนวทางการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบที่ตอบสนองวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์จากการวิจัยที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นโดย มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative method to extend) การวิจัยเชิงคุณภาพ

๑. การวิจัยคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

๑.๑ ศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐาน ๔ ด้าน กาย เวทนา จิต ธรรม ผู้ปฏิบัติธรรม

๑.๒ ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ด้านการเห็นคุณค่าในตน, ด้านความมั่นคงทางอารมณ์, ด้านการรับรู้ความสามารถของตน, ด้านการรับรู้สภาวะการปฏิบัติ, พฤติกรรมและกระบวนการรู้คิด ความสัมพันธ์ต่อผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวสติปัฏฐาน ๔

๑.๓ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการพัฒนาพัฒนาทางด้านทางกาย, ด้านทางจิต, ด้านอารมณ์,ด้านปัญญา, การรู้คิดแบบด้านอริยสัจ, คิดแบบคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม, พฤติกรรมการรู้คิดแบบรู้เท่าทัน ผู้ปฏิบัติธรรมประกอบด้วยพระวิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ฌ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภักทันทะอาสาaram ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดชลบุรี

๒. การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการดังนี้

๒.๑ สร้างเครื่องมือแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิด ผู้ปฏิบัติธรรมประกอบด้วยพระวิปัสสนาจารย์ นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ฌ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัด

พระภิกษุทันตะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ๒.๒ วิเคราะห์เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยระดับผลปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดผู้ปฏิบัติธรรม ประกอบด้วยพระ วิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอ ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภิกษุทันตะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๒.๓ นำเสนอโมเดลสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดผู้ปฏิบัติธรรม ประกอบด้วยพระวิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบล หนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภิกษุทันตะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดผู้ปฏิบัติธรรมประกอบด้วยพระวิปัสสนาจารย์ นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภิกษุทันตะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรีประชากรที่ใช้มีดังนี้

๓.๑.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือสถานที่อบรมหลักสูตรพระวิปัสสนากรรมฐานที่ ศูนย์ ปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานที่อบรม พระวิปัสสนากรรมฐานนิสิต บาลีพุทธโฆสมา และวัดภิกษุทันตะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน ๒๑๐ รูป/คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติธรรมประกอบด้วยพระวิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ. สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติ ธรรมวัดพระภิกษุทันตะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรีรวมจำนวน ๑๒๐ คน ซึ่งผู้วิจัยได้คำนวณจากการเปิดตารางขนาดตัวอย่างของ Krejcie และMorgan^๑ ตารางนี้ใช้ในการ ประเมินค่าสัดส่วนของประชากรได้กำหนดสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ ๐.๕ ระดับความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ๕% และระดับความเชื่อมั่น ๙๕% และได้กลุ่มตัวอย่างพระ วิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอ ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภิกษุทันตะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรีจำนวน ๑๒๐ รูป/คน โดยผู้ที่ให้ข้อมูลนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาถึงการได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรม และกระบวนการรู้คิด

^๑ Krejcie, Robert V., & Morgan, Daryle W, Determining Sample Size for Research Activities, (Educational and Psychological Measure me, 30 (3), 1970), p. 608.

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ ๑

กลุ่มตัวอย่างของพระวิปัสสนาจารย์นิสิต = ๕๐ รูป/คน อุบาสก = ๕ รูป/คน และอุบาสิกา = ๑๕ รูป/คน จำนวน ๗๐ รูป/คน ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภักทันทะอาสาฬหาราม พระวิปัสสนาจารย์ = ๔๐ รูป/คน อุบาสก = ๕ รูป/คน และอุบาสิกา = ๕ รูป/คน ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี คัดจากตาราง เครซี่ มอร์แกน ได้กลุ่มประชากร จำนวน ๑๒๐รูป/คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ ๒

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือก คือพระวิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภักทันทะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรีรวมเป็น ๘ รูป/คน

๓) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ ๓

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือก คือพระวิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภักทันทะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน รวมเป็น ๘ รูป/คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๔ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามปัจจัยจิตลักษณะ จำนวน ๔๐ ข้อ

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิด จำนวน ๓๕ ข้อ

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิด

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์หรือ แนวคำถามประกอบสัมภาษณ์ (Interview guideline) มีขั้นตอน ดังนี้

๑. การหาค่าความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยคณะผู้วิจัยได้นำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปพิจารณาหารือร่วมกับคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ จำนวน ๕ ท่านเพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อถือ (Reliability) โดยวิธีการด้าน IOC ตามรายการประเมินแต่ละข้อที่สามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยใช้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าข้อคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์ + ๑ คะแนน หมายถึง เห็นด้วย

ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่ ๐ คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจ

ถ้าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์ - ๑ คะแนน หมายถึง มาเห็นด้วย

วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามระหว่าง ๐.๕๐ – ๑.๐๐ ซึ่งถือว่าเครื่องมือมีความเหมาะสม ดังนี้

$$\frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

R แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

f = ค่าที่

D = ผลต่างของคะแนน

n = จำนวนที่คน

แบบทดสอบโดยรวมได้ค่า IOC เท่ากับ ๐.๙๘

๒. การทดสอบ (t - test)

๓.๓.๒.๑. การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าแปรปรวนสองสำนักปฏิบัติธรรม
สมมุติฐานทางสถิติ

$$H_0: \sigma_1^2 = \sigma_2^2$$

$$H_1: \sigma_1^2 \neq \sigma_2^2 \text{ หรือ}$$

สมมติฐานที่ทดสอบ คือ

H_0 : model เหมาะสมทั้งสองสำนักปฏิบัติธรรม

H_1 : model เหมาะสมทั้งสองสำนักปฏิบัติธรรมสมมุติฐานทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการทดสอบ ค่าดัชนีความสอดคล้อง

๒.๑ หลังจากนั้น ได้นำผลการวิเคราะห์ของเครื่องมือการวิจัยไปปรึกษากับคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ และการพิจารณาปรับหรือเพิ่มและลดข้อที่คำถามให้มีความเหมาะสมและมีความตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๒ ค่าสถิติ (Percentage) ใช้อธิบายข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ,ระดับการศึกษา, ประสบการณ์ปฏิบัติธรรม, ด้านการมีคุณค่าในตนเอง, ด้านความมั่นคงทางอารมณ์,ด้านการรับรู้ความสามารถของตน, ด้านการรับรู้สภาวะการปฏิบัติ, การศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน ๔

๒.๓ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ เพื่อความสอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อความสอดคล้องกับปัจจัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มแบบ

เจาะจง (Focus group discussion) และการออกแบบสอบถาม (questionnaires) ว่ามีความแตกต่างกันในประเด็นใดบ้าง ผู้วิจัยได้

๑. เชิงคุณภาพ

๑.๑) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่า T-test ใช้ในการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร ซึ่งจำแนกออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้อธิบายถึงพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักสติปัฏฐาน ๔ และศึกษารูปแบบพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของพระผู้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์

๑.๒) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพกลุ่มตัวอย่าง ในการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

๒. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ ๑ เป็นการสำรวจ เพศ, อายุ ระดับการศึกษา, ระยะการปฏิบัติธรรม, การปรับตัวในการปฏิบัติธรรม, การเชื่อมั่นในตนเอง, สุขภาพจิต, การตระหนักรู้, กลุ่มอบรมหลักสูตรพระวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๓. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ ๒ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของพระผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวสติปัฏฐาน ๔ โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๔. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ ๓ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน ๔ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

๑.๓) การสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ฉบับ คือ

๑. แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง อบรมหลักสูตรพระวิปัสสนากรรมฐานที่ศูนย์ปฏิบัติธรรม ณ ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานที่อบรมพระวิปัสสนากรรมฐาน ๓ เดือน และพระนักศึกษาบาลีพุทธโฆส มาอบรมปฏิบัติธรรม ๙๐ วัน (๓ เดือน) และวัดภักทันทะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน ๔ และข้อเสนอแนะ

๒. แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างเชิงลึก อบรมหลักสูตรพระวิปัสสนากรรมฐานที่ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ณ ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานที่อบรมพระวิปัสสนากรรมฐาน ๓ เดือน และพระนักศึกษาบาลีพุทธโฆส มาอบรมปฏิบัติธรรม ๙๐ วัน (๓ เดือน) และวัดภักทันทะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน ๔ และข้อเสนอแนะ

๓. การใช้แบบสอบถามประกอบกับการสัมภาษณ์ หรือแนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (Interview guideline) อบรมหลักสูตรพระวิปัสสนากรรมฐานที่ ศูนย์ปฏิบัติธรรม ณ ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นสถานที่อบรมพระวิปัสสนากรรมฐาน ๗ เดือน และยังมีพระนักศึกษาศาสนาพุทธโฆสสมาอบรมปฏิบัติธรรม ๙๐ วัน (๓ เดือน) และวัดภักทันตะอาศาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผู้ที่เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ นำข้อมูลมาวิเคราะห์

๔. การศึกษาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง (t-test) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับกลุ่มตัวอย่างทดลอง จำนวน ๓๐ ฉบับ เพื่อหาความเที่ยงตรงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha- Coefficient) แล้วจึงนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha) ซึ่งหาความเชื่อมั่นโดยรวม .๙๑๗ ด้านการมีคุณค่าในตนเอง, โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha) ซึ่งหาความเชื่อมั่นโดยรวม .๘๖๑ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์, โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha) ซึ่งหาความเชื่อมั่นโดยรวม .๕๕๕ ด้านการรับรู้ความสามารถของตน, โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha) ซึ่งหาความเชื่อมั่นโดยรวม .๗๘๘ ด้านการรับรู้สภาวะการปฏิบัติ, โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha) ซึ่งหาความเชื่อมั่นโดยรวม ๘๙๙ พฤติกรรมทางด้านการกาย

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้สร้างโดยกำหนดคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงโดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ปฏิบัติธรรมจำนวน ๘ คน โดยผู้วิจัยขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

๑) เก็บรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) เก็บรวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร เอกสารและสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการรู้ความจริงที่มีผลต่อพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมตามแนวพุทธจิตวิทยา

๓) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พระวิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภักทันทะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๒๐ ชุด โดยใช้แจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจะเป็นผู้บันทึกคำตอบเอง และนำแบบสอบถามไปส่งให้ผู้ตอบเองกรอกแบบสอบถามเองเป็นกลุ่ม และรอรับแบบสอบถามกลับคืน

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงโดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและประสบการณ์ปฏิบัติธรรม จำนวน ๘ คน โดยผู้วิจัยขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว

๒) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือก คือพระวิปัสสนาจารย์นิสิต อุบาสกและอุบาสิกา ณ.สำนักปฏิบัติธรรม ธรรมโมลี ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระภักทันทะอาสาฬหาราม ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน รวมเป็น ๘ รูป/คน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑) นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

๒) ทำการลงรหัส (Coding) และนำ ข้อมูลมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

๓) การคำนวณสถิติแยกเป็น ๓ ส่วนดังนี้

๓.๑ การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติธรรม วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) คิดเป็นร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบประเมินความความคิดเห็นพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรม ประกอบด้วยกระบวนการและวิธีการพัฒนาพัฒนาทางกาย, ด้านทางจิต, ด้านอารมณ์, ด้านปัญญา, การรู้คิดแบบด้านอริยสัจ, คิดแบบคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม, พฤติกรรมการรู้คิดแบบรู้เท่าทัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ t-test และโปรแกรมแบบวิเคราะห์โมเดลแบบถดถอยโลจิสติกส์

ส่วนที่ ๓ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากผู้แทนในหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการพฤติกรรมกระบวนการรู้คิดของผู้ปฏิบัติธรรมวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interviewing)

และกระบวนการกลุ่ม(Focus Group Discussion) จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยกระบวนการเชิงคุณภาพ โดยการจัดกลุ่มข้อมูล และการจัดกลุ่มย่อยของข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Constant Analysis) คือการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงระบบ (Systematic synthesis)

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์^๒ เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (๑ ตัวแปร) และตัวแปรอิสระ (มากกว่าหรือเท่ากับ ๑ ตัวแปร) โดยที่ตัวแปรตาม (Y) มีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม เมื่อได้แบบแผนความสัมพันธ์ (สมการพยากรณ์) แล้วสามารถนำแบบแผนดังกล่าว ไปใช้ประมาณค่ากลุ่มได้ โดยอาศัยความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

Multiple ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มที่มีค่าได้เพียง ๒ ค่า (ตัวแปรทวิ) เช่น

$Y = ๑$ ผลการปฏิบัติธรรมในขั้นสูง

$Y = ๐$ ผลการปฏิบัติธรรมในขั้นต่ำ

๓.๖.๑ เกณฑ์พิจารณาระดับปัจจัยด้านต่างๆ

การแปลงข้อมูลคะแนนเฉลี่ยของแต่ละปัจจัยเพื่อกำหนดระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ใช้เกณฑ์การอิงกลุ่มจากข้อมูลตัวอย่าง โดยใช้สถิติ Quartile

ปัจจัย	ระดับ		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
ปัจจัยจิตลักษณะเดิม			
การเห็นคุณค่าในตน	$\leq Q๒$	$Q๒-Q๓$	$\geq Q๓$
ความมั่นคงทางอารมณ์	$\leq Q๒$	$Q๒-Q๓$	$\geq Q๓$
การรับรู้ความสามารถในตนเอง	$\leq Q๒$	$Q๒-Q๓$	$\geq Q๓$
การรับรู้สภาวะการปฏิบัติ	$\leq Q๒$	$Q๒-Q๓$	$\geq Q๓$
ปัจจัยพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิด			
พฤติกรรมทางกาย	$\leq Q๒$	$Q๒-Q๓$	$\geq Q๓$

^๒ นัชชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล. ๒๕๕๒.การวิเคราะห์ Logistic Regression, สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ปัจจัย	ระดับ		
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง
พฤติกรรมทางจิต	$\leq Q_2$	Q_2-Q_3	$\geq Q_3$
พฤติกรรมทางด้านอารมณ์	$\leq Q_2$	Q_2-Q_3	$\geq Q_3$
พฤติกรรมทางด้านปัญญา	$\leq Q_2$	Q_2-Q_3	$\geq Q_3$
การรู้คิดแบบด้านอริยสัจ	$\leq Q_2$	Q_2-Q_3	$\geq Q_3$
การคิดแบบคุณค่าแท้และ คุณค่าเทียม	$\leq Q_2$	Q_2-Q_3	$\geq Q_3$
การรู้คิดแบบรู้เท่าทัน	$\leq Q_2$	Q_2-Q_3	$\geq Q_3$
ภาพรวมพฤติกรรมและกระบวนการรู้คิด	$\leq Q_2$	Q_2-Q_3	$\geq Q_3$

สำหรับการวิเคราะห์ Logistics regression ที่ต้องกำหนดตัวแปรตามให้มีระดับการวัดเพียง ๒ ระดับ ดังนั้นจึงใช้สถิติค่าเฉลี่ยในการแบ่งกลุ่มเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับ สูง และ ระดับต่ำ

ปัจจัย	ต่ำ = 0	สูง = ๑
พฤติกรรมและกระบวนการรู้คิด	$< \text{mean}$	$\geq \text{mean}$

ตารางที่ ๓.๑ การวิเคราะห์ Logistics regression

๓.๖.๒ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis)

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (๑ ตัวแปร) และตัวแปรอิสระ (มากกว่าหรือเท่ากับ ๑ ตัวแปร) โดยที่ตัวแปรตาม (Y) มีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม เมื่อได้แบบแผนความสัมพันธ์ (สมการพยากรณ์) แล้วสามารถนำแบบแผนดังกล่าว ไปใช้ประมาณค่ากลุ่มได้ โดยอาศัยความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

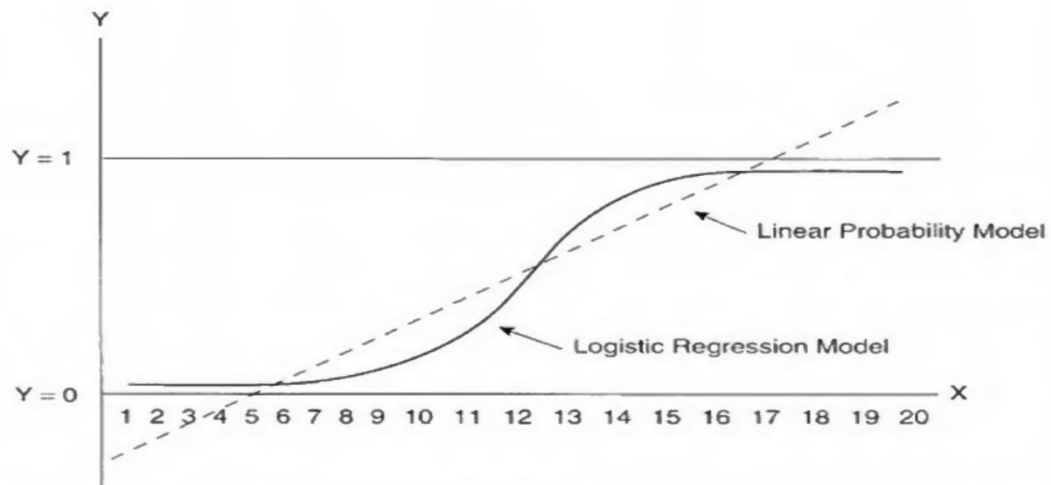
Multiple Logistic Regression ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มที่มีค่าได้เพียง ๒ ค่า (ตัวแปรทวิ) เช่น

$Y = ๑$ เหมาะสมทั้งสองสำนักปฏิบัติธรรมสมมุติฐานทางสถิติ

$Y = ๐$ เหมาะสมทั้งสองสำนักปฏิบัติธรรม

๑. เมื่อ Y มีค่าได้เพียง ๒ ค่า ทำให้ค่าประมาณของ Y เป็นโอกาสที่เหตุการณ์ที่สนใจจะเกิด^๓ ซึ่งมีค่าระหว่าง ๐ ถึง ๑ ถ้าใช้สมการถดถอยเชิงเส้นตรง คือ $Y = a + b$ ค่า Y ที่ได้อาจจะไม่ได้อยู่ในช่วง ๐ ถึง ๑ หรือ อาจมีค่าน้อยกว่า ๐ หรือ มากกว่า ๑

^๓ สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร. ๒๕๔๘ .การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก. (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://www.thairenu.com/logistic.htm> [๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๙]

แผนภูมิที่ ๓.๑ กราฟของโลจิสติกส์ไม่ได้เส้นตรง และมีค่าอยู่ในช่วง ๐ ถึง ๑

๒. Nominal Error Terms ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น มีเงื่อนไขว่าค่าความคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ แต่เมื่อ Y มีค่าเพียง ๒ ค่า คือ ๐ กับ ๑ จะทำให้มีค่าคลาดเคลื่อน e มีค่าได้เพียง ๒ ค่าด้วย ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่ e จะมีการแจกแจงแบบปกติ จึงทำให้ไม่สามารถใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นตรงโดยทั่วไป ๓. สถิติอนุมาณที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน เป็นการทดสอบความสัมพันธ์และความสามารถในการพยากรณ์ระหว่างตัวแปรเชิงกลุ่มหลายตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์(Logistic Regression Analysis)แบบ Multinomial Logistic

.๙๐ ≤ r ≤ ๑.๐๐ หรือ -.๙๐ ≤ r ≤ -๑.๐๐ หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

.๗๐ ≤ r ≤ .๘๙ หรือ -.๗๐ ≤ r ≤ -.๘๙ หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับสูง

.๕๐ ≤ r ≤ .๖๙ หรือ -.๕๐ ≤ r ≤ -.๖๙ หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

.๓๐ ≤ r ≤ .๔๙ หรือ -.๓๐ ≤ r ≤ -.๔๙ หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

.๐๑ ≤ r ≤ .๒๙ หรือ -.๐๑ ≤ r ≤ -.๒๙ หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

r = .๐๐ หมายถึง ตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน